

Актуально

Рухатися у правильному
напрямку

Півтора роки
на адреналіні

29 вересня 2023 | №14
(1555)

НОВИНИ ЧАЕС

Офіційна газета ДСП «Чорнобильська АЕС»

1 ЖОВТНЯ -

**День
Захисників
України**

Дякуємо!

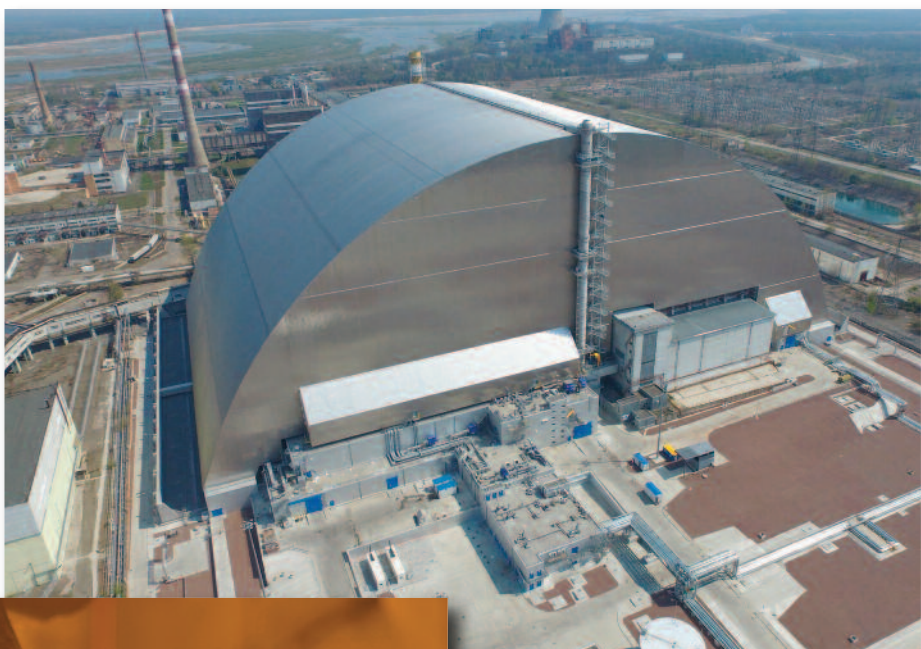

ЧАЕС стає навчальною базою

Чорнобильська АЕС стає офіційною навчально-практичною базою для Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут» ім. І. Сікорського.

Відповідну угоду про дуальну освіту між станцією, КПІ та м. Славутич було підписано 20 вересня 2023 року.

Відтепер студенти одного з найпрестижніших технічних вишів України зможуть проходити на ЧАЕС навчальну практику, а підготовка необхідних фахівців вестиметися в Славутичі.

ядерних об'єктів з експлуатації, і готова цим досвідом поділитися із обдарованою українською молоддю.

Ця співпраця буде взаємовигідною, відмітив міський голова Славутича Юрій Фомічев, оскільки проекти, де потрібні відповідні фахівці, наразі реалізуються і на ЧАЕС, і на інших підприємствах зони відчуження, і в самому Славутичі. Можливість готувати їх на місці — важлива складова розвитку територіальної громади міста.

Як зазначив проректор із науково-педагогічної роботи КПІ Олексій Жученко, співпраця із ЧАЕС, яка триває вже не один рік, наразі має усі можливості поглиблюватися, оскільки зоні відчуження потрібні фахівці, а студенти вишу отримають величезний практичний досвід.

Водночас, підкреслив виконувач обов'язків генерального директора ЧАЕС Сергій Мартинов, Чорнобильська АЕС накопичила величезний досвід, зокрема й абсолютно унікальний, — в частині подолання наслідків техногенних аварій та зняття

Рухатися у правильному напрямку

На початку вересня у Відні, Штаб-квартирі МАГАТЕ, відбулася технічна нарада з цифрових технологій для сприяння зняттю з експлуатації ядерних установок. Чорнобильську АЕС представляв провідний інженер (з науково-технічної підтримки) бюро планування ВСП Федір ЛАНСЬКИХ.

Як розповів пан Ланських нашій редакції, виведення з експлуатації атомних електростанцій це процес, який зазвичай триває декілька десятиліть, особливо там, де як для блоків Чорнобильської АЕС обрано стратегію відкладеного демонтажу.

Він включає такі дії, як фізичні та радіологічні характеристики об'єкта та прилеглих територій, а також дезактивацію та демонтаж будівельних конструкцій, що зрештою призводить до повторного використання майданчика для інших цілей. Таким чином, це має бути реалізовано безпечно, економічно ефективно та з урахуванням майбутнього використання ділянки і впливу на навколишнє середовище.

— Очікується, що цифровізація відіграватиме все більш важливу роль у просуванні проєктів виведення з експлуатації ядерних об'єктів, дозволяючи експертам покращувати їх планування та впровадження.

Потенційні переваги охоплюють декілька сфер діяльності: забезпечення вдосконалених засобів збору, аналізу та відображення інформації, необхідної для планування стратегій демонтажу; сприяння навчанню операторів шляхом моделювання запланованих дій у віртуальному середовищі; підтримка точного визначення майбутніх утворень відходів і, таким чином, покращення оцінки витрат; і використання покращеної візуалізації сценаріїв виведення з експлуатації як операторами, так і зовнішніми зацікавленими сторонами, — зазначив Федір Ланських.

— *В принципі, Чорнобильська АЕС вже достатньо давно займається*

питаннями візуалізації процесів, які відбуваються на майданчику станції?

— Саме так. Власне, все розпочалося в рамках норвезької ініціативи, яка згодом оформилася у тривалий міжнародний проєкт. Використання цифрових інструментів (створення тривимірних моделей, візуалізацій технологічних процесів та інформаційних моделей) під час реалізації робіт зі зняття з експлуатації ЧАЕС сьогодні відповідає міжнародному рівню.

— *Тобто, ми почали робити те, що сьогодні стає мейнстрімом, раніше?*

— Ми це зробили вчасно і тому, що у нас є нагальна потреба. Але, звісно, піонерами в цій справі не були.

У листопаді 2021 року відбулася технічна нарада щодо сприяння розвитку людських ресурсів та підвищенню компетентності у галузі виведення з експлуатації (EVT2003930, Caorso, Italy).

Цей захід стосувався зростаючої ролі оцифрування та відповідних технологічних розробок для підтримки реалізації проєктів виведення з експлуатації,

зокрема, в сферах управління інформацією, планування виведення з експлуатації та розвитку людських ресурсів. Результатом зустрічі стала пропозиція вивчити можливість започаткування спільної діяльності, спрямованої на посилення внеску цифрових технологій в управління даними та моделювання діяльності під час виведення з експлуатації.

Пропозицію було додатково розглянуто на зустрічі консультантів, що відбулася в травні 2022 року (EVT2201332, Vienna International Centre). На цій зустрічі були розроблені ідеї щодо співпраці з низки актуальних питань у сфері управління даними та моделювання під час виведення з експлуатації, включаючи окреслення конкретних завдань, які можуть бути виконані в рамках нового спільного проєкту.

— *У нас, як ви зазначили, в цьому була суворона необхідність. А чому це так активно просувається у атомній енергетиці інших країн?*

— Основні переваги, пов'язані із застосуванням цифрових технологій для виведення з експлуатації, як правило, включають покращення співпраці у

зв'язку з впровадженням оцифрування під час зняття з експлуатації, обмін знаннями, розуміння сучасних передових практик.

Ну, і, звичайно, це розширені можливості для покращення навчання робочої сили та безпеки (наприклад, планування на основі принципу ALARA).

— **В чому суть проекту, в робочій нараді якого ви, власне, взяли участь у вересні?**

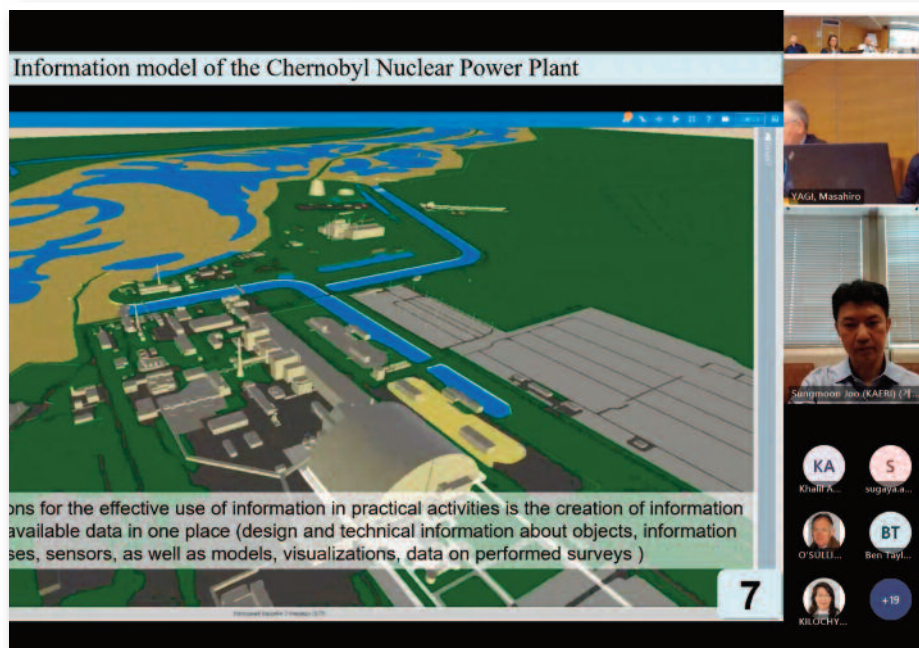
— Загальна мета проекту МАГАТЕ «NET4D Project» полягає у тому, щоб поділитися з державами-членами результатами цього спільного проекту, розпочатого в серпні 2022 року, щодо нових і новітніх цифрових інструментів і технологій, які використовуються в управлінні даними, плануванні, ліцензуванні та здійсненні зняття з експлуатації.

Важливою метою проекту є отримання чіткого розуміння викликів, переваг та обмежень у використанні нових і новітніх технологій, які застосовуються до різних рівнів інформації та складності проблем зняття з експлуатації.

На цій технічній нараді були представлені презентації щодо досвіду використання цифрових технологій під час зняття з експлуатації об'єктів ядерної енергетики у різних країнах (Південній Кореї, Словаччині, Японії, США, Італії та інших).

На початку розглядалися три основні теми. По-перше, йшлося про технології перетворення неструктурованих застарілих даних у структурований формат, пов'язаний із цифровою моделлю об'єкта.

Оскільки наразі існує значна цікавість до оптимальних підходів до управління та отримання цінності із застарілих даних. У цій галузі було досягнуто прогресу з використанням методів вилучення та структурування цих даних за допомогою таких інструментів, як штучний інтелект, обробка природної мови та оптичне розпізнавання символів.

По-друге, розглядалися нові технології для створення детальних цифрових моделей з даних хмари точок, включаючи використання автоматизованих цифрових інструментів.

Йдеться про низку нових технологій, таких як надання можливості моделювання трубопроводів, представлених у хмарах точок, до 3D-моделей типу автоматизованого проектування (CAD). Ця галузь спрямована на виявлення та випробування ряду цих нових і новітніх технологій шляхом практичного застосування.

По-третє, аналізувався процес вибору цифрової моделі для різних проблем зняття з експлуатації під час планування та реалізації.

Загалом нові об'єкти, які будуються, як правило, використовують найновіші методології інформаційного моделювання будівель (BIM), але вони зазвичай базуються на детальній цифровій моделі, яка створюється на етапі розробки проекту.

Для застарілих об'єктів такі детальні моделі недоступні, тому розглядається, чи забезпечить цифрова модель переваги для виведення з експлуатації та управління відходами, і якщо так, то який тип моделі підходить для кожного типу об'єкта та завдання виведення з експлуатації.

Обговорення на нараді не обмежилось тим, про що я розповів. Презентації робіт з візуалізації процесів, які роблять на інших АЕС, показують, що візуалізація - це шлях зберегти не лише інформацію про виконані проекти та поточний стан справ, але й спрогнозувати, яким чином варто підходити до зняття з експлуатації у кожному окремому випадку.

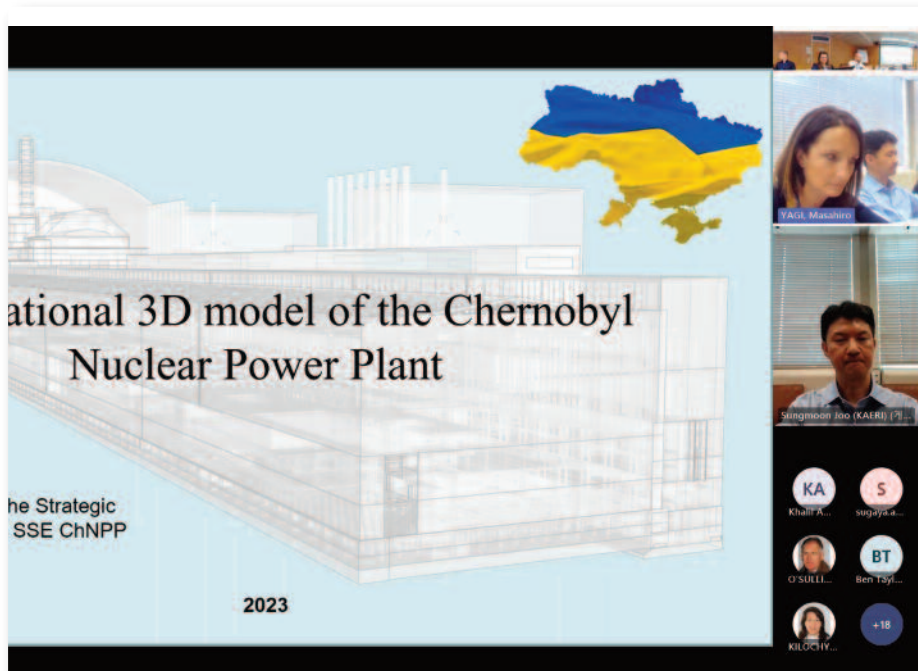
— **Що презентували саме ви?**

— Представив презентацію (Informational 3D model of the Chernobyl Nuclear Power Plant) про досвід Чорнобильської АЕС у питаннях використання тривимірного моделювання та візуалізації при реалізації робіт зі зняття з експлуатації.

Ну, і окрім цього, звичайно, ознайомився з представленими матеріалами для аналізу та можливості їх використання у діяльності ЧАЕС. Тим більше, що робота, яка виконується в рамках проекту, матиме відношення до всіх типів ядерних установок, включаючи атомні електростанції, дослідницькі реактори та установки ядерного паливного циклу.

Що ще цікаво. На цьому заході було зроблено короткий огляд відповідних цифрових інструментів, що використовуються в цей час, та пов'язаних із ними переваг для планування та реалізації проектів зняття з експлуатації.

Чимале здивування колег з інших АЕС викликав факт, що ми використовуємо для наших робіт з візуалізації досить простий та доступний програмний продукт, тоді як вони — дорогі спеціалізовані програми, що, зрозуміло, підвищує вартість подібних розробок.

— У подальшому МАГАТЕ планує доопрацювання цієї теми?

— Технічна нарада, що відбулася 04-08 вересня, — це лише початкова стадія проекту, який триватиме до кінця 2024 року.

За результатами МАГАТЕ планує підготувати відповідний звіт / рекомендації щодо ефективного використання цифрових технологій під час планування та реалізації зняття з експлуатації ядерних об'єктів.

ВАЖЛИВО

Півтора роки на адреналіні

Добігає кінця цьогорічний медичний огляд персоналу ЧАЕС. Детально про те, як він відбувався, розповіла лікар-терапевт Олена СУГАНЯКА:

— Станом на 21 вересня огляд пройшли практично всі працівники станції, які за умовами роботи цього потребують. Ще декілька осіб перебуває на дообстеженні, але до кінця вересня процес буде завершено. В перспективі у нас має відбутися ще одне, останнє, засідання лікувально-контрольної комісії (ЛКК), після якого ми вже остаточно підіб'ємо підсумки. Проте, загальна картина вимальовується вже зараз.

Аналіз, який я наразі вам пропоную, зроблений на порівнянні тенденцій, виявлених нами у 2022 та 2023 роках. Одразу скажу: ці роки були дуже не простими і для лікарів, і для пацієнтів: ми всі вчилися жити і працювати у тих умовах, в яких несподіванно опини-

лися. Менш з тим, вважаю, що усі ми з гідністю долаємо обставини.

Минулого року огляду підлягали 2592 працівники ЧАЕС, цього року — 2151, тобто майже на 500 осіб менше. Це, насамперед, пов'язано з тим, що з цього річного огляду виключено осіб, що працюють у нормальних умовах та без відвідування проммайданчика ЧАЕС — раніше вони підлягали огляду один раз на рік, наразі, згідно із Наказом МОЗ № 256, вважається, що для них достатньо огляду раз на два роки.

Окрім того, певна частина працівників ЧАЕС наразі перебуває в лавах Збройних Сил України, отже вони також не проходили медичний огляд як працівники ЧАЕС.

Відповідно, минулого року відсоток оглянутих становив 86,5 (огляд пройшли 2242 особи), а цього року — 99, і це значно кращий результат.

Втім, у всього є свої об'єктивні причини. Давайте пригадаємо, як відбувався медогляд минулого року. Згідно графіку, він розпочався в перших числах лютого. Ми встигли оглянути зовсім невелику кількість працівників — а потім сталося 24 лютого, і усе наше життя різко перемінилося.

Частина людей виїхала за межі Славутича, частина — взагалі за межі України. Чимало працівників станції, повторюся, боронить країну від ворога. Це я до того, що 13,5 відсотки неоглянутих минулого року, але заявлених до огляду працівників — це об'єктивна реальність, а не наша недопрацьовка чи байдуже ставлення до питання як самих працівників, так і керівництва ЧАЕС.

Хочу детальніше зупинитися на показнику, який завжди дуже турбує медиків — йдеться про вперше виявлені захворювання або стани, які потребують

особливої уваги з боку як лікаря, так і пацієнта.

Не секрет, що головною метою нашої роботи є профілактика захворювання. Якщо вдається, як то кажуть, «вхопити» захворювання на самому початку, то зміною способу життя, підбором потрібної дієти, необхідних мінерально-вітамінних комплексів нерідко вдається запобігти його розвитку та поглибленню. Як правило, легкі форми вже наявної хвороби вдається ремісувати за допомогою правильного підбору лікувальних препаратів. Але для того, щоб це зробити, про наявність стану треба знати. Саме тому так багато уваги на медичних оглядах приділяється саме вперше виявленим захворюванням — щоб в подальшому людина могла жити нормальним життям, без тривалих лікарняних, або ще гірше — без втрати працездатності із переходом на інвалідність.

У 2022 році із вперше виявленими захворюваннями було зафіксовано 52 особи, що становить 2 відсотки від загальної кількості оглянутих. У 2023 році таких осіб виявилось 32, а це 1,4 відсотки. Це цифра, яка не заспокоює, але певною мірою тішить.

Коли ми переглядаємо структуру захворюваності, то одназу помічаємо, що серед вперше виявлених назологій ліднують серцево-судинні захворювання.

Вони, до речі, були в лідерах й у попередні роки, лише на нетривалий час поступившись сумнівною першістю захворюванням щитоподібної залози — це було в той рік, коли ми, згідно із випущеним МОЗ наказом, почали обстежувати щитоподібку, та декілька років поспіль — що також зрозуміло.

Отже, чому цифра не заспокоює? Справа в тому, що із зміною 5-денної системи роботи на вахтову чимало працівників старшого віку, для яких більш притаманні данного типу захворювання, відмовилися від роботи на проммайданчику та або взагалі звільнилися зі станції, або працюють у місті й не потрапили у наше поле зору.

Чому, попри сказане вище, показник у 1,4 відсотки вперше виявлених захворювань є непоганим? Ми всі живемо в умовах тривалого стресу, і, ймовірно, наші організми, попри все, навчилися на них реагувати правильно, не призводячи до суттєвих збоїв серцево-судинної системи.

Водночас, я звертаюся до всіх: якщо ви насправді, бодай іноді, відчуваєте проблеми із тиском, болі, які вам здаються серцевими, не вагайтеся і звертайтеся до лікаря.

На другому місці у структурі захворюваності — ендокринні захворювання, зокрема хвороби щитоподібної залози. Справа в тому, що щитоподібка за своїми розмірами та масою дуже маленька залоза, але саме вона відповідає за злагодженість роботи усіх процесів у нашому організмі. І вона дуже гостро реагує на стреси. Як ми вже зазначили вище, стресів у нашому поточному житті більш, ніж досить. Людина, яка важко стресує, дуже переживає за те, що відбувається навколо, — вона завжди в зоні ризику виникнення захворювань щитоподібної залози — зокрема, гіпотеріозу та/або гіпертеріозу.

Звичайно, ніхто із нас не здатен усунути ті зовнішні обставини, які є тригером стресу. Проте, ми можемо впливати на свою реакцію, а відтак, захистити свій організм від руйнівного впливу стресу. У нас у лікарні, а в подальшому, я сподіваюся, і у центрі первинної медичної допомоги — є пакет стосовно надання психіатричної допомоги населенню на первинному рівні.

Користуючись нагодою, прошу: не соромтеся, звертайтеся по таку допомогу до вашого сімейного лікаря. Він здатен розпізнати ваш стан та надати вам необхідні консультації та призначити ліки, які допоможуть, поміж іншим, впоратися із стресовими станами, не звертаючись при цьому до

психіатра або психотерапевта.

Ще одна група пацієнтів, яким ми завжди приділяємо велику увагу, — це диспансерні хворі. Минулого року їх було 389, зараз залишилося 269, тобто кількість зменшилася більше, ніж на чверть. Ймовірно, це пов'язано із тим, що у диспансерній групі перебувають переважно люди пенсійного та передпенсійного віку. Значна їх кількість після переходу станції на вахтовий метод роботи відмовилися від пропозиції працювати на проммайданчику, оскільки там їм важко повноцінно відпочити та й дорога — сім годин у вимушеній позі — також багатьом не по силах.

Як я вже казала, з приводу важких випадків ми збираємо ЛКК. Минулого року відбулося 8 ЛКК, 2023-го — поки що п'ять, але буде ще одне. У 2022-му ми розглянули 46 таких випадків, у поточному — 47.

Підсумовуючи сказане, хочу наголосити, що наступного року наказ № 256, за яким працюємо наразі, буде скасовано, і медогляди будуть проводитися на підґрунті вже нового наказу. Чи буде він більш суворий, чи більш лояльний, я наразі не знаю.

Проте, ще й ще раз наголошую: ставтеся до свого самопочуття уважно. Так, нам всім здається, що ми навчилися жити в стані постійного стресу і вже не видаємо на нього гострі фізіологічні реакції. Але кожен організм реагує на такі речі по-своєму, і ніхто не знає меж власної витривалості. Отже, звертайтеся до лікарів, якщо вас щось турбує.

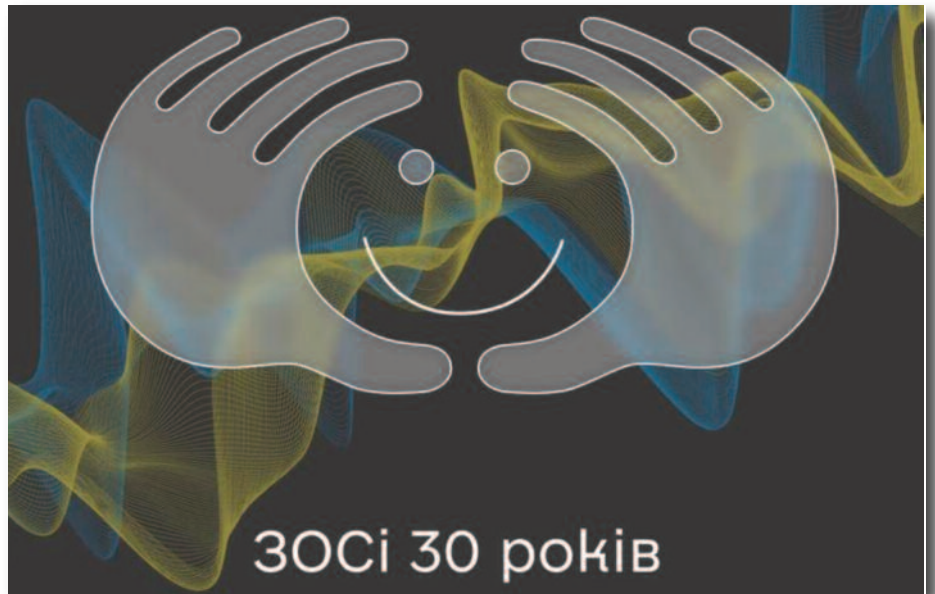

Одного разу, 30 років поспіль

Наприкінці вересня Славутич у 30-й раз захлснула хвиля 30Сі — Міжнародного фестивалю молодіжної демократії, творчості, телебачення та преси.

Що правда, цього року участь в конкурсній програмі брали лише молоді журналісти з України, але оргкомітет фестивалю сподівається, що після перемоги 30Ся знову стане міжнародною. Тим більш, що цей фест із солідною історією наразі залишився одним із лічених професійних конкурсів для молоді.

Розповідаючи про ювілейну 30Сю в її поточному вигляді, точно є сенс озирнутися назад і згадати, як все на її теренах починалося, розвивалося та змінювалося.

Народжена необхідністю

Кінець 1980-х — початок 1990-х — це період, який сьогодні прийнято називати «ядерним занепадом». Після аварії на ЧАЕС світова спільнота, налякана «мирним радянським атомом», який раптом вирвався з-під контролю, почала ставитися до питань ядерної енергетики більш ніж напружено. І на спочатку радянському, а після й пост-радянському просторі відношення було аналогічним.

І якщо на радянських теренах питання закриття Чорнобильської АЕС не поста-

вало, принаймні — у громадсько-політичній площині, то на пост-радянському просторі, лишень він утворився, ця тема була хіба що не головною. Рідкісна газетна публікація, котра, бодай хоч мінімально, стосувалася екології чи природоохоронної діяльності, обходила без шокуючих фактів стосовно Чорнобиля за закликів закрити проблемну станцію.

Першими «дзвониками», що свідчили про наміри влади таки позбутися проблемного об'єкта, стало рішення про остаточне припинення будівництва 5-го та 6-го блоків ЧАЕС, значною мірою

(особливо 5-й) готових до початку введення в експлуатацію, а також мораторій на будівництво нових атомних блоків.

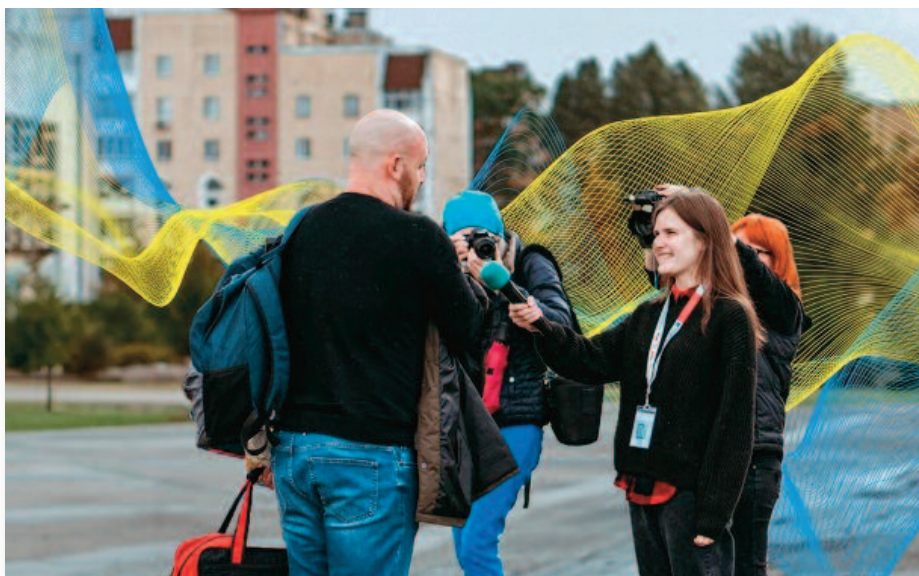
Мастила у вогонь несприйняття атомної енергетики як безальтернативного джерела електричної енергії підлила пожежа, яка сталася на ЧАЕС 11 жовтня 1991 року.

В 1993-му, після того, як уряд незалежної України мораторій скасував, проте не стосовно чорнобильських блоків, стало зрозуміло: ЧАЕС буде зупинено достроково, питання лише коли. За це «коли», власне, за час, що був вкрай необхідний і станції, і Славутичу, розпочалася боротьба. Вона велася у різних напрямках — і в урядових кабінетах, і у Верховній Раді.

Не останнім напрямком стала й боротьба за створення позитивного іміджу ЧАЕС. Одним із засобів цієї боротьби була відкритість станції та Славутича як міста атомників. На той момент було максимально важливо привернути увагу громадськості саме до цього.

Але як? Інформаційне поле України зокрема, та пост-радянського простору у цілому, на той час було вкрай специфічним. До набуття незалежності Україна мала власне телебачення, проте уся інформаційна політика срср гарантувала, що національна телекомпанія може бути лише вторинною.

На початку 90-х в Україні почали з'являтися власні телекомпанії — практично, в кожному місті та області, проте вони ще довго не набували самостійності та популярності. Народ за звичкою отримував інформацію із так званих «союзних джерел», вмикаючи ввечері програму «Время». Не на багато краще справа була й із друкованими ЗМІ, які у той час відчували гостру нестачу фінансування, а відтак і занепад. Отже, для привернення уваги до ЧАЕС довелося звернутися до російських ЗМІ. Зокрема, до РТР.

Окрім того, лобова реклама могла зіграти зовсім у протилежний бік від створення позитивного іміджу. Відповідно, позитивна інформація мала йти опосередковано. Після низки нарад, які ми сьогодні назвали б мізковими штурмами, був обраний шлях просування теми ЧАЕС та її містечка-супутника через культурні програми. Кінофестиваль пам'ятаєте? А літературний? Теж пам'ятаєте? А фестиваль авторської пісні? Хоча у останнього було дещо інше походження, він усе одно працював саме на вказану вище складову.

Проте, найбільш вдалим з усіх точок зору видався фестиваль дитячої творчості, телебачення та преси «Золота осінь Славутича» (ЗОСя) — із його незмінним гаслом «Хочу бачити світ щасливим».

Перша ЗОСя відбулася в Славутичі на початку жовтня 1994-го і тривала цілий тиждень. 350 учасників фестивалю. Ще майже сто журналістів дорослих ЗМІ. Шалено популярний на той час гурт «На-на». Вперше представники молодіжної преси з різних країн відвідали Чорнобильську АЕС та м. Прип'ять, по-

бували в Чернігові та Києві. Переможці отримали абсолютно фейєричні по тих часах призи — відеомагнітофони та іншу оргтехніку.

Фестиваль, як то кажуть, прозвучав на усіх можливих інформаційних майданчиках колишнього СНГ, як це, власне, й замислювалося початково. Скільки це коштувало? В електронному архіві славутицького бібліотечного центру знайшлося декілька публікацій того часу. Так, у газеті «Вісник Чорнобиля», у авторському матеріалі журналіста Віктора Капусти (<http://media.slav.gov.ua/1248/>) наведено цифру — 50 мільярдів карбованців.

Навіть із урахуванням тодішньої інфляції сума вражає: нагадаємо, що два роки поспіль, у 1996-му, під час введення в обіг гривні, карбованці міняли на гривні у співвідношенні 100 000 до 1, тобто за мільйон карбованців, які тоді напів жартома

називали «фантиками», при обміні давали 10 грн. Тобто в цінах 1996-го створення ЗОСі коштувало. 500 тис. грн.

Чи окупилися такі витрати? В 1994-му про це сперечалися. Проте, популярність та медійність Славутича та ЧАЕС зіграли свою роль в тому, що станція проіснувала в генерації ще 6 років. Багато це чи мало? Яким мірилом виміряти?..

...Зробити перший фест — то пів справи. Ціла справа — утримати його протягом багатьох років. І це також вдалося. І вдалося вже силами українських фахівців. Зокрема, у 1995-му організацію фестивалю повністю взяли на себе кияни та славутичани. Ми навмисне не наводимо тут прізвища тих, хто стояв у витоків ЗОСі і хто організує її дотепер — такий перелік, напевно, зайняв би усі газетні шпальта.

Скажемо лише, що за тридцять років існування на фестивалі у якості організаторів, представників преси, журі та учасників конкурсних програм побувало 26 тисяч осіб. Наведемо деякі факти.

1995 рік. 560 учасників. 12-годинний телемарафон дитячих телевізійних програм забезпечило славутицьке міське телебачення.

1996 рік. 700 учасників. Рекордне представництво дитячих газет, постановка на міському стадіоні опери-ораторії І. Стравинського «Цар Едіп» за участю 400 славутицьких школярів.

1997 рік. 500 учасників. Вперше проведено конкурс радіопрограм, конкурс DJ, телеміст Славутич-Річланд, у відкритті фестивалю взяли участь 2300 славутицьких школярів.

1999 рік. 600 учасників. Вперше на фестивалі міста-супутники АЕС України — Енергодар, Нетішин, Кузнецовськ; створено Велике дитяче журі.

2000 рік. 580 учасників. В рамках фестивалю створено Парламент дітей м. Славутича, проведено конкурс молодих естрадних виконавців та міський конкурс графіті.

І так щорічно — щось нове, щось таке, що досі не робилося. Розширення зв'язків із молодіжними журналістськими та мистецькими об'єднаннями України, білорусі, росії, Казахстану, Польщі, Грузії, тощо.

Починаючи з 2020-го ЗОСя із об'єктивних причин значною мірою перейшла в онлайн формат, хоча певна кількість команд, попри усі карантинно-ковідні обмеження усе ж таки приїжджала до Славутича.

Про сьогодні та майбутнє

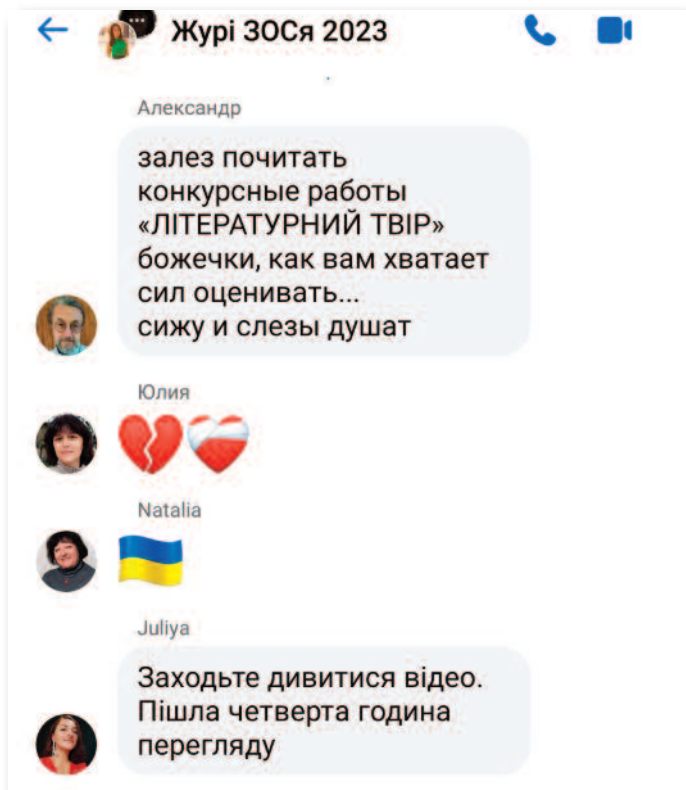
З 2014 року поступово, але неупинно обривалися зв'язки з колишніми фестивальниками з росії та білорусі. У 2014-му сором'язливо замовкли представники дорослих ЗМІ, які так любили робити стріми та прямі підключення просто з полів феста, розповідаючи про гостинність та хлібосольність Славутича. Чи було це неочікувано? Чи було це боляче? «Це був досвід», — коротко охарактеризувала загальну ситуацію беззмінний протягом майже двадцяти останніх років директор фестивалю Ніна Єрьоміна.

Незважаючи на відсутність «варягів» з колись братської росії, фестиваль не втратив своєї популярності та міжнародності. Протягом 2014 — 2019 років фестиваль прийняв 6511 учасників конкурсних програм із семи країн світу.

У 2023-му в славутицькій громаді раптом виникла дискусія, чи потрібна нам ЗОСя та чи доречно наразі витрачати на неї кошти.

Спочатку щодо коштів. З переходом фестивалю до онлайн-формату витрати на оплату проживання-харчування членів журі та спікерів скоротилися до нуля: всі майстер-класи, оцінювання робіт тощо проводилися виключно на волонтерських засадах та за допомогою широкодоступних месенджерів у соцмережах та платформи ZOOM. Жодної копійчини не було витрачено на призи переможцям — їх просто не планувалося початково. І всі учасники про це знали заздалегідь. Проте, не за призи вони працювали. Але про це окрема розмова — розмова про потрібність.

Як з'ясувалося в ході спілкування із командами, на тлі війни діти опинилися в ситуації, коли їм просто ніде та нікому розповісти про свої почуття та своє розуміння того, що відбувається навколо. Участь у конкурсній програмі ЗОСі стала тим майданчиком, з якого вони могли говорити про наболіле. Тим більш, що

й тему для конкурсних робіт було обрано дуже чутливу та щемну: «Мій герой».

Підліткам було що сказати дорослим. «Залез почитать конкурсные работы «ЛИТЕРАТУРНИЙ ТВИР». Божечки, как вам хватает сил оценивать... Сижу и слезы душат», написав у загальному чаті журі журеєць Олександр Купний (номінація «ФОТО»).

Такими ж саме емоційно напруженими та інформаційно наповненими були у переважній більшості роботи й у решті номінацій. Діти ділилися із дорослими своїм життєвим досвідом, і від того, що цей досвід набули саме діти, дорослим було особливо важко.

Чи буде ЗОСя жити? Так, оскільки в ній є потреба. «Буду тепер мріяти про «живу» ЗОСю в Славутичі», — написала Вікторія Романченко, керівник команди-переможця майже у всіх номінаціях (м. Бровари) в листуванні по завершенні фесту.

«Хочу бачити світ щасливим» — незмінне гасло фестивалю протягом 30 років його існування. Напевно, колись настане час, коли спільне бажання усіх причетних здійсниться.

Ukraine NOW

Газета: «Новини ЧАЕС»

Засновник: ДСП «Чорнобильська АЕС»

Газету засновано у 1995 році. Свідцтво про держреєстрацію друкованого засобу масової інформації Кі №830 від 11 листопада 2004 року.

Рукописи, надані в редакцію, не редагуються й не рецензуються. Редакційна колегія може не поділяти точку зору авторів публікацій.

Відповідальний за випуск: Віталій Медвідь

Над номером працювали: Майя Руденко, Анастасія Єрашова, Дмитрій Корчак

Зворотній зв'язок: korchak@chnpp.gov.ua
+380 4593 421 97